

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»**

Кафедра медичної інформатики, медичної і біологічної фізики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
_____ В.М. Бобирьов
«__» _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки
(шифр і назва напрямку підготовки)

підготовки фахівців другого (магістерського рівня вищої освіти)
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

галузь знань 22 “охорона здоров’я”
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальності 222 “лікувальна справа”
(назва спеціалізації)

Робоча програма Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки
для студентів за напрямом підготовки 22 “охорона здоров’я”, за спеціальністю
222 “лікувальна справа”.

«29» серпня 2016 р.

Розробники: Ленкова О.О., Тронь Н.В.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри медичної інформатики,
медичної і біологічної фізики

Протокол № 1 від «29» серпня 2016 р.

В.о. завідувача кафедри _____

(підпис)

О.В. Сілкова

(ініціали та прізвище)

«   »   2016 р.

Затверджено

Голова циклової методичної комісії

“Соціально-економічні дисципліни,

іноземні та українська мови,

фізичне виховання та

кредитно-трансферна система

організації навчання”,

зав.кафедри іноземних мов, латинської

мови та медичної термінології _____

(підпис)

доцент О.М. Беляєва

(ініціали та прізвище)

Секретар _____

(підпис)

Ст. викладач Ю.В. Лисанець

(ініціали та прізвище)

Протокол від «31» серпня 2016 р. № 1

Вступ

Робоча навчальна програма вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки» складена відповідно до типової навчальної програми з дисциплін (2010, 2011 р.) спеціальності 222 «лікувальна справа».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є аналіз негативного впливу різного роду небезпек на життя та здоров'я людини, а також методів, засобів і заходів захисту від них та охоплює сферу складних динамічних зв'язків: наука-людина-природа.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки»

а) ґрунтується на вивченні студентами базових дисциплін: медичної біології, анатомії людини, фізіології, мікробіології, вірусології та імунології, а також культурології, з якими інтегрується програма курсу «Безпека життєдіяльності»;

б) створює засади для наступного вивчення студентом клінічних і гігієнічних дисциплін;

в) закладає основи здорового способу життя та профілактики виникнення небезпечних ситуацій у подальшій професійній діяльності майбутнього лікаря.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів і змістових модулів:

1. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах.
2. Основи біоетики і біобезпеки.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки» є досягнення основних кінцевих цілей підготовки спеціаліста за спеціальністю «Лікувальна справа»

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки» є визначення основних принципів безпечної життєдіяльності людини; передбачення наслідків порушення валеологічних основ формування здорового способу життя та їх вплив на безпеку життєдіяльності людини; аналіз та оцінка небезпечних для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуацій та прийняття рішення про вжиття термінових заходів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- Основні принципи безпечної життєдіяльності людини;

- Ключові питання законодавчих актів та нормативних документів з питань безпеки професійної діяльності медичного працівника;
- Небезпечні для життя, здоров'я та професійної діяльності ситуації.

вміти:

- Передбачати наслідки порушень валеологічних основ формування здорового способу життя та їх вплив на безпеку життєдіяльності людини;
- Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів;
- Робити висновки про наявність факторів негативного впливу медичного працівника під час виконання ним професійної діяльності;
- Пояснювати вимоги до забезпечення безпечної професійної діяльності лікаря у сучасних умовах.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредита ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки»:

Конкретні цілі вивчення змістового модулю 1 «Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах»

1. Визначати основні принципи безпеки у забезпеченні нормальної життєдіяльності людини.
2. Вирізняти взаємозв'язки між станом здоров'я та впливом шкідливих і небезпечних факторів.
3. Передбачати негативні наслідки впливу небезпечних факторів на організм людини.
4. Робити висновки про наявність факторів негативного впливу на медичного працівника під час виконання ним професійної діяльності.
5. Пояснювати вимоги до забезпечення безпечної професійної діяльності лікаря у сучасних умовах.
6. Тракувати ключові питання законодавчих актів та нормативних документів з питань безпеки професійної діяльності медичного працівника.

Конкретні цілі вивчення змістового модулю 2 «Основи біоетики і біобезпеки.»

1. визначати індивідуально-психологічні відмінності особистості за їх проявами у діяльності та спілкуванні;
2. використовувати фахову нормативну лексику;
3. демонструвати культуру письмового та усного мовлення;
4. використовувати греко-латинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця;
5. застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній життєдіяльності;
6. аналізувати передконфліктні і конфліктні ситуації та сприяти їх розв'язанню;
7. демонструвати розуміння нормативно-правового регулювання взаємовідносин «лікар – хворий»;

8. демонструвати володіння принципами медичної деонтології;
9. інтерпретувати розвиток медицини в історичній ретроспективі;
10. трактувати основні історико-медичні події;
11. демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини, її тіла як об'єкта анатомічного та клінічного дослідження.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усьо-го	у тому числі			
		Лекції	Семінари	Практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки.					
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах					
Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Визначення, предмет, мета, завдання та історія розвитку предмету Безпека життєдіяльності.	5	2			3
Забезпечення безпеки життєдіяльності людини. Визначення та аспекти здоров'я. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку.	5	2			3
Правові та організаційні питання охорони праці медичних працівників. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці.	5	2			3
Система «Людина – життєве середовище» та її компоненти.	5		2		3
Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичного працівника.	5		2		3
Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності.	5		2		3
Разом за модулем 1.	30	6	6		18
Змістовий модуль 2 «Основи біоетики і біобезпеки.»					
Біомедична етика (біоетика) як філософська галузь медицини. Визначення, предмет, завдання, теоретичні основи та історія розвитку. Теорія та методи біоетики. Предмет й основи ноетики.	5	2			3
Права людини як джерело біотичних принципів та критеріїв поведінки. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.	5	2			3
Біоетика медико-біологічних експериментів. Сучасна концепція доказової медицини. Біотичні комітети, історія створення, методи організації, моделі, права та обов'язки, перспективи діяльності. Види та роль альтернативних технологій.	5	2			3
Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій. Біотичні аспекти та біобезпека впливу навколишнього середовища на людину.	4	2			2

Соціальна етика медицини. Соціальна справедливість, проблеми транскультуральної етики і соціоетичні зобов'язання.	4	2			2
Основи біотичних проблем біопсихосоціальної медицини, психології та психіатрії.	4	2			2
Медико-етичні та правові проблеми профілактики, діагностики та лікування віл-інфікованих, осіб з туберкульозом, венеричними та інфекційними хворобами.	4	2			2
Біоетика як філософська галузь медицини. Визначення, предмет, мета, завдання, теоретичні основи та історія розвитку. Теорії та методи біоетики.	4		2		2
Виховання поваги до здорового способу життя. Філософське, біологічне й етичне визначення поняття здоров'я. Визначення здоров'я за ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного та духовного розвитку.	4		2		2
Основи біоетичної оцінки статусу плода та початку життя, конфліктів між матір'ю та плодом. Медико-етичні, соціальні та правові проблеми репродукції людини і нових репродуктивних технологій. Біоетичні проблеми планування сім'ї (контрацепція та природні методи планування сім'ї).	4		2		2
Біоетичні аспекти транспланталогії, трансфузіології крові. Донорство, взяття та дарування органів. Основи біоетичних проблем болю, страждання, реабілітації та евтаназії. Біоетичні проблеми життя, вмирання, реанімації та смерті. Визначення та критерії смерті.	4		2		2
Взаємини між медичними співробітниками, пацієнтом та його родиною. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря. Моделі стосунків між лікарем і пацієнтом. Принципи правдивості, інформованої згоди, конфіденційності (лікарська таємниця).	4		2		2
Біоетичні, правові й соціальні проблеми медичної генетики, генної інженерії та генної терапії, генетичних репродуктивних технологій модифікацій природи людини і тварини. Медико-етичні проблеми клонування людини і тварини.	4		2		2
Разом за модулем 2.	55	14	12		29
Підсумковий контроль засвоєння модулю „Безпека життєдіяльності. Основи охорони праці.“	5		2		3
Разом за модуль	90	20	20		50

4. Теми лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1. Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки	
1	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Визначення, предмет, мета, завдання та історія розвитку предмету Безпека життєдіяльності.	2
2	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини. Визначення та аспекти здоров'я. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку.	2
3	Правові та організаційні питання охорони праці медичних працівників. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці.	2
4	Біомедична етика (біоетика) як філософська галузь медицини. Визначення, предмет, завдання, теоретичні основи та історія розвитку. Теорія та методи біоетики. Предмет й основи нооетики.	2
5	Права людини як джерело біотичних принципів та критеріїв поведінки. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини.	2
6	Біоетика медико-біологічних експериментів. Сучасна концепція доказової медицини. Біотичні комітети, історія створення, методи організації, моделі, права та обов'язки, перспективи діяльності. Види та роль альтернативних технологій.	2
7	Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій. Біотичні аспекти та біобезпека впливу навколишнього середовища на людину.	2
8	Соціальна етика медицини. Соціальна справедливість, проблеми транскультуральної етики і соціоетичні зобов'язання.	2
9	Основи біотичних проблем біопсихосоціальної медицини, психології та психіатрії.	2
10	Медико-етичні та правові проблеми профілактики, діагностики та лікування віл-інфікованих, осіб з туберкульозом, венеричними та інфекційними хворобами.	2
	Разом	20

5. Теми семінарських занять (за модулями і змістовими модулями)

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1. Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки. Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах	

1	Система «Людина – життєве середовище» та її компоненти.	2
2	Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичного працівника.	2
3	Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності.	2
Змістовий модуль 2 «Основи біоетики і біобезпеки.»		
4	Біоетика як філософська галузь медицини. Визначення, предмет, мета, завдання, теоретичні основи та історія розвитку. Теорії та методи біоетики.	2
5	Виховання поваги до здорового способу життя. Філософське, біологічне й етичне визначення поняття здоров'я. Визначення здоров'я за ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного та духовного розвитку.	2
6	Основи біоетичної оцінки статусу плода та початку життя, конфліктів між матір'ю та плодом. Медико-етичні, соціальні та правові проблеми репродукції людини і нових репродуктивних технологій. Біоетичні проблеми планування сім'ї (контрацепція та природні методи планування сім'ї).	2
7	Біоетичні аспекти транспланталогії, трансфузіології крові. Донорство, взяття та дарування органів. Основи біоетичних проблем болю, страждання, реабілітації та евтаназії. Біоетичні проблеми життя, вмирання, реанімації та смерті. Визначення та критерії смерті.	2
8	Взаємини між медичними співробітниками, пацієнтом та його родиною. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря. Моделі стосунків між лікарем і пацієнтом. Принципи правдивості, інформованої згоди, конфідесійності (лікарська таємниця).	2
9	Біоетичні, правові й соціальні проблеми медичної генетики, генної інженерії та генної терапії, генетичних репродуктивних технологій модифікацій природи людини і тварини. Медико-етичні проблеми клонування людини і тварини.	2
10	Заключний модульний контроль.	2
	Разом	20

6. Теми практичних занять (за модулями і змістовими модулями)

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1		

2		
	Разом	

7. Самостійна робота (за модулями і змістовими модулями)

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1. Безпека життєдіяльності. Основи біоетики і біобезпеки		
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах		
1	Система «Людина – життєве середовище» та її компоненти.	6
2	Професійні шкідливості при виконанні професійних обов'язків медичного працівника.	6
3	Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності.	6
	Разом за модулем 1.	18
Змістовий модуль 2 «Основи біоетики і біобезпеки.»		
4	Біоетика як філософська галузь медицини. Визначення, предмет, мета, завдання, теоретичні основи та історія розвитку. Теорії та методи біоетики.	5
5	Виховання поваги до здорового способу життя. Філософське, біологічне й етичне визначення поняття здоров'я. Визначення здоров'я за ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного та духовного розвитку.	4
6	Основи біоетичної оцінки статусу плода та початку життя, конфліктів між матір'ю та плодом. Медико-етичні, соціальні та правові проблеми репродукції людини і нових репродуктивних технологій. Біоетичні проблеми планування сім'ї (контрацепція та природні методи планування сім'ї).	5
7	Біоетичні аспекти трансплантації, трансфузіології крові. Донорство, взяття та дарування органів. Основи біоетичних проблем болю, страждання, реабілітації та евтаназії. Біоетичні проблеми життя, вмирання, реанімації та смерті. Визначення та критерії смерті.	5
8	Взаємини між медичними співробітниками, пацієнтом та його родиною. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря. Моделі стосунків між лікарем і пацієнтом. Принципи правдивості, інформованої згоди, конфіденційності (лікарська таємниця).	5
9	Біоетичні, правові й соціальні проблеми медичної генетики, генної інженерії та генної терапії, генетичних репродуктивних технологій модифікацій природи людини і тварини. Медико-етичні проблеми клонування людини і тварини.	5
	Разом за модулем 2.	29
10	Підсумковий контроль засвоєння модулю «Безпека життєдіяльності. Основи охорони праці»	3
	Разом	50

8. Індивідуальні завдання

9. Методи навчання:

- вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж);
- наочні (спостереження, ілюстрації, демонстрація).

10. Методи контролю

Усне опитування, письмове опитування, розв'язання ситуаційних задач, тестовий контроль, підсумковий модульний контроль.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 120 балів) - конвертація сумарної оцінки поточної успішності за модуль - проводиться лише після поточного заняття, що передуює підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за наступним алгоритмом:

- підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до даного модуля (з точністю до сотих бала);
- для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середню оцінку отриману за традиційною 4-бальною шкалою треба помножити на коефіцієнт 24. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка складає 2 бала. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;
- середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі, а не на фактично відвідану студентом.

Середній бал поточної успішності за традиційною 4-бальною шкалою Бали за поточну успішність після конвертації середнього балу.

Таблиця.

Відповідність середнього балу поточної успішності за традиційною 4-бальною шкалою сумарній оцінці поточної успішності за модуль

Середній бал поточної успішності за традиційною 4-бальною шкалою	Бали за поточну успішність після конвертації середнього балу
2,00	Не зараховано
2,05	Не зараховано
2,10	Не зараховано
2,15	Не зараховано
2,20	Не зараховано
2,25	Не зараховано
2,30	Не зараховано
2,35	Не зараховано
2,40	Не зараховано
2,45	Не зараховано
2,50	Не зараховано
2,55	Не зараховано

2,60	Не зараховано
2,65	Не зараховано
2,70	Не зараховано
2,75	Не зараховано
2,80	Не зараховано
2,85	Не зараховано
2,90	Не зараховано
2,95	Не зараховано
3,00	122
3,05	123
3,10	125
3,15	126
3,20	129
3,25	130
3,30	132
3,35	133
3,40	136
3,45	137
3,50	139
3,55	140
3,60	142
3,65	143
3,70	146
3,75	147
3,80	150
3,85	151
3,90	153
3,95	155
4,00	157
4,05	159
4,10	161
4,15	163
4,20	165
4,25	168
4,30	170
4,35	172
4,40	175

4,45	177
4,50	179
4,55	181
4,60	183
4,65	185
4,70	188
4,75	190
4,80	192
4,85	194
4,90	197
4,95	200
5,00	200

Мінімальна конвертована сума балів поточної успішності для модуля з дисципліни складає 122 бали.

Результат підсумкового модульного контролю оцінюється у балах (традиційна 4-бальна оцінка не виставляється). Залік отримують тільки ті студенти, що відвідали всі заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку) і набрали конвертовану суму балів, не меншу за мінімальну.

Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів. Критерії оцінювання ПМК визначаються кафедрою, затверджуються цикловою методичною комісією з питань упровадження кредитно-модульної системи навчання в академії та доводяться до відома студентів на початку вивчення дисципліни (перше лекційне та практичне (семінарське) заняття).

12. Методичне забезпечення

Навчально методичні матеріали для студентів I,II-го курсів медичного факультету №1, 2, стоматологічного факультету та факультету підготовки іноземних студентів:

- Методичні розробки лекцій;
- Методичні вказівки для проведення практичних занять;
- Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичних занять.

13. Рекомендована література

Базова

1. Закон України „Про охорону праці“ від 14.10.92. із змінами від 21.11.02.
2. Закон України „Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення“ № 4004-XII від 24.02.94.
3. Закон України „Про колективні договори та угоди” № 1874 від 24.12.95.

4. Закон України „Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності“ № 1423 від 13.09.2000.
5. Основи законодавства України про охорону здоров’я // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4.
6. Кодекс законів України про працю.
7. Указ Президента України № 643/2001 „Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз“.
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2001 № 1403 „Про затвердження Програми розвитку донорства крові та її компонентів на 2002-2007 роки“.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 № 14 „Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми „Здоров’я нації“ на 2002-2011 роки“.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 № 790 „Програма профілактики ВІЛ-інфекції в Україні“.
11. Постанова Кабінету Міністрів України „Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві“ № 1112 від 25.08.04.
12. Наказ Держнаглядохоронпраці України „Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці“ № 15 від 26.01.05.
13. Наказ Держнаглядохоронпраці України „Перелік робіт з підвищеною небезпекою“ № 15 від 26.01.05.
14. Наказ Держнаглядохоронпраці України „Типове положення про службу охорони праці“ № 255 від 15.11.04.
15. Наказ МОН України „Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти“ № 563 від 01.08.01.
16. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України „Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою“ № 260 від 08.06.01.
17. Положення про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я України „Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України“.
18. НАОП 9.1.50 - 1.02 - 59 „Правила з санітарії при роботі в протитуберкульозних установах системи Міністерства охорони здоров’я СРСР“.
19. НАОП 9.1.50 - 1.04 - 64 „Правила обладнання і експлуатації приміщень патологоанатомічних відділень і моргів (патогістологічних і судово-гістологічних лабораторій) лікувально-профілактичних і судово-медичних установ, інститутів та навчальних закладів“.
20. НАОП 9.1.50 - 1.06 - 70 (НПАОП 85.11 - 1.06 - 70) „Правила обладнання, експлуатації та техніки безпеки фізіотерапевтичних відділень (кабінетів)“.
21. НАОП 9.1.50 - 1.07 - 76 „Правила обладнання, експлуатації та виробничої санітарії при роботі в аптеках“.
22. НАОП 9.1.50 - 1.08 - 79 (НПАОП 85.14 - 1.08 - 79) „Правила з охорони праці працівників дезінфекційної справи та з утримання дезінфекційних станцій,

дезінфекційних відділів, відділень профілактичної дезінфекції санітарно-епідеміологічних станцій, окремих дезінфекційних установок“.

23. НАОП 9.1.50 - 1.10 - 84 (НПАОП 85.11 - 1.10 - 84) „Правила з техніки безпеки при експлуатації виробів медичної техніки в установах охорони здоров'я. Загальні вимоги“.

24. НАОП 9.1.50 - 1.13 - 59 (НПАОП 85.11 - 1.13 - 59) „Правила обладнання і експлуатації інфекційних установ (інфекційних відділень, палат), а також охорони праці персоналу цих установ“.

25. НАОП 9.1.50 - 1.15 - 69 „Санітарні правила проектування, обладнання, експлуатації та утримання виробничих і лабораторних приміщень, які призначені для проведення робіт з ртуттю, її сполуками та приладами“.

26. НАОП 9.1.50 - 2.01 - 70 (ОСТ 42 - 21 - 11 - 81) „Кабінети і відділення променевої терапії. Вимоги безпеки“.

27. НАОП 9.1.50 - 2.02 - 3 (ОСТ 42 - 21 - 15 - 83) „Кабінети рентгенодіагностичні. Вимоги безпеки“.

28. НАОП 9.1.50 - 2.08 - 86 (ОСТ 42 - 21 - 16 - 86) „Відділення, кабінети фізіотерапії. Загальні вимоги безпеки“.

29. НАОП 9.1.50 - 3.01 - 88 (НПАОП 85.0 - 3.01 - 88) „Галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, а також норм санітарного одягу і санітарного взуття працівникам установ, підприємств і організацій системи охорони здоров'я“.

30. НАОП 9.1.50 - 5.01 - 88 „Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами“.

31. НАОП 9.1.50 - 5.02 - 88 „Типова інструкція з охорони праці для персоналу операційних блоків“.

32. НАОП 9.1.50 - 5.04 - 85 „Типова інструкція з техніки безпеки і виробничої санітарії для персоналу радіодіагностичних підрозділів лікувально-профілактичних установ“.

33. НАОП 9.1.50 - 5.05 - 84 „Типова інструкція з техніки безпеки і виробничої санітарії для персоналу рентгенодіагностичних кабінетів лікувально-профілактичних установ системи міністерства охорони здоров'я СРСР“.

34. НАОП 9.1.50 - 5.07 - 85 „Типова інструкція з техніки безпеки при обслуговуванні і ремонті будинків та споруд“.

35. НАОП 9.1.50 - 5.08 - 85 „Типова інструкція з техніки безпеки при роботі в стерилізаційних установках“.

36. НАОП 9.1.50 - 6.03 - 88 (ГМВ 42 – 21 – 26 - 88) „Галузеві методичні вказівки. Відділення гіпербаричної оксигенації. Правила експлуатації і ремонту“.

37. НАОП 9.1.50 - 6.04 - 91 „Методичні рекомендації щодо поліпшення умов праці медичних працівників, які зайняті ультразвуковою діагностикою“.

38. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / За ред. Є. П. Желібо. - Львів: Новий світ, 2001.

39. Домарецький В. А., Златев Т. П. Екологія харчових продуктів. - К.: Урожай, 1993.

40. Смоляр В. І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. - К.: Здоров'я, 1991.

41. Запорожан В. М. Біоетика: Підручник / В. М.Запорожан, М Л. Аряєв. – К.: Здоров'я, 2005. – 288 с.
42. Антологія біоетики /[за ред. Ю. І. Кундієва]. – Львів : БаК, 2003. – 592с.

Російською мовою

1. Ищейкина Ю.А., Тронь Т.В., Макаренко А.В. Основы безопасности жизнедеятельности человека. - Полтава: ОП «ШвидкоДрук», 2013. - 130 с.
2. Безопасность жизнедеятельности: Учебник для вузов / Под общей ред. С.В.Белова. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Высшая шк., 1999. - 448 с.
3. *НАОП 9.1.50-1.09-81(НПАОП 85.14 - 1.09 - 81)* „Правила устройства, техники безопасности, производственной санитарии, противоэпидемического режима и личной гигиены при работе в лабораториях (отделениях, отделах) санитарно-эпидемиологических учреждений системы Министерства здравоохранения СССР“.
4. *НАОП 9.1.50- 1.12-83 (СанПиН 2956а-83) (НПАОП 85.13 -1.12 -83)* „Санитарные правила устройства, оборудования, эксплуатации амбулаторно-поликлинических учреждений стоматологического профиля, охраны труда и личной гигиены персонала“.
5. Хоружая Т. А. Методы оценки экологической опасности. - М.:ЭВМ-Контур, 1998.
6. Запорожан В. Н. Путь к ноетике / В. Н.Запорожан. – Одесса: Одесский медуниверситет, 2008. – 284 с.
7. Запорожан В. Н. Биоэтика: Учебник / В. Н.Запорожан, Н.Л.Аряєв – Одеса: Одесский медуниверситет, 2005. – 295 с.

Англійською мовою.

1. Іщейкіна Ю.О., Ленкова О.О., Тронь Н.В. Безпека життєдіяльності людини. Навчальний посібник. (Англійською мовою) – Полтава: Друкарський салон «Копієр сервіс», 2014. – 103 с.
2. Vladimir A. Korobchanskiy, Michael P. Vorontsov, Alisa A. Musulbas. - Hygiene and Ecology. - Kontrast Publishing Enterprise, Kharkov, 2006. - P. 162-165.
3. Zaporozhan V. M. Bioethics: Textbook / V. M. Zaporozhan, M. L. Aryayev – Odessa: The Odessa State Medical University, 2008. – 288 с.

Допоміжна:

Українською мовою

1. Охорона праці та безпека життєдіяльності населення у надзвичайних ситуаціях : Навч. посібник для ВМЗО I-IV рівнів / Ігор Васильович Кочін, Григорій Олександрович Черняков, Петро Іванович Сидоренко и др - К. : Здоров'я, 2005. - 430 с. - ISBN 5-311-1397-4
2. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник : для вищ. навч. закладів / Юрій Семенович Скобло, Тетяна Борисівна Соколовська, Дмитро Іванович Мазоренко та ін. - К. : Кондор, 2006. -419 с.

3. Бедрій, Ярослав Іванович Безпека життєдіяльності : навчальний посібник : для студ. вищ. навч. закладів / Ярослав Іванович Бедрій - К. : Кондор, 2009.-285 с.
4. Желібо, Євген Петрович Безпека життєдіяльності : Підручник для ВПЗ / Євген Петрович Желібо, Віктор Васильович Запарний - К. : Каравела, 2006.-287 с. - Вища освіта в Україні. - ISBN 966-8019-59-8
5. Заплатинський, Василь Миронович Безпека життєдіяльності : опорний конспект лекцій: навч.-метод. вид. для студ. усіх спец.) / Василь Миронович Заплатинський - К. : КДТЕУ, 1999. - 208 с.
6. Касевич, Ніна Микитівна Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників : підручник для вищ. мед. (фарм.)навч. закладів I-III рівнів акредитації / Ніна Микитівна Касевич, Катерина Іванівна Шаповал - К. : Медицина, 2007. - 223 с.
7. Касевич, Ніна Микитівна Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників : [підручник для студентів вищ. мед. (фарм.) навч. закладів I-III рівнів акредитації] / Ніна Микитівна Касевич, Катерина Іванівна Шаповал - К. : Медицина, 2010. - 247 с.
8. Лапин, Віктор Миколайович Безпека життєдіяльності : Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Віктор Миколайович Лапин - Львів : ЛБК НБУ, 2000. - 186 с. - ISBN 966-7330-20-6, 966-620-014-7
9. Пістун, Ігор Павлович Безпека життєдіяльності : навчальний посібник: для студ. вищ. навч. закладів / Ігор Павлович Пістун - Суми : Університетська книга, 2000. – 301 с.
10. Супрович, Микола Петрович Безпека життєдіяльності : практикум / Микола Петрович Супрович, Дмитро Васильович Сешок, Катерина Володимирівна Замойська - К. : Кондор, 2007. - 164 с.
11. Тарасюк, Володимир Семенович Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності : [підручник для студентів вищих медичних (фармац.) навч. закладів I-IV рівнів акредитації] / Володимир Семенович Тарасюк, Галина Борисівна Кучанська - К. : Медицина, 2010. - 487 с.
12. Іщейкіна Ю. О., Філатова В. Л., Нечепасєва Л. В., Буря Л. В., Саргош О. Д., Бичко М. В. “ Методичні вказівки для самостійної роботи студентів II курсу медичного та I курсу стоматологічного факультетів при підготовці до семінарських занять з основ безпеки життєдіяльності. - Полтава: ОП «ШвидкоДрук», 2013. - 130 с.
- 13.

Російською мовою

1. Ястребов, Георгий Серафимович Безопасность жизнедеятельности и медицина катастроф : Учеб, пособие для студ. образоват.учреждений сред, проф. образования, обучают, по мед. спец. / Георгий Серафимович Ястребов - Ростов н/Д : Феникс, 2002. - 409 с.
2. Мавров И.И., Бухарович М.Н., Глухенький Б. Г. Контактные инфекции, передающиеся половым путем. - К.: Здоровье, 1989.
3. Буянов М.И. Размышления о наркомании. - М. 1990.
4. Петрова В.И., Ревяко Т.И. Наркотики и яды: Психodelики и токсические вещества, ядовитые животные и растения. - Мн.: Литература, 1995.
5. Хоружая Т.А. Методы оценки экологической опасности. - Г.: ЗВМ -

Контур, 1998.

6. Смоловар В.И. Питание в условиях радиологического загрязнения. - К.: Здоровье, 1991.

7. Адлер М. Азбука СПИДа. -М.: Мир. 1991

Англійською мовою

1. Dr. John Everett Park. Preventive and social medicine. Text-book m/s Banarsidas Bhanot. Publishers 1167 PREM Nagar. Jabalpur, 482001 (India) 1997.

2. Brett I. Cassens, M.D., M.B.A., E.A.C.P. Preventive medicine and Public health. Harwal Publishing. (Philadelphia. Baltimore, Hong Kong, London, Munish, Sydney, Tokyo). A. Waverly Company-1992.

3. English-Russian Glossary of selected terms in preventive toxicology. United Nations environment programme. Centre of international Project, GKNT. M.: 1982 (Interim Document).

4. O.John M.Zast. Public health and human ecology. - 2nd cd. -Me Graw- Hill, 1987.

5. Bennet L. E. Transplantation with older donor hearts for presumed stable recipient: an analysis of the Joint International Society for Heart and Lung Transplantation / Bennet L. E. United Network for Organ Sharing Thoracic Registry / L. E. Bennet, E. B. Edwards, J. D. Hosenpud // J. Heart Lung Transplant. – 1998. – №17. – P. 901 – 905.

6. Bioethics. An Anthology / Ed. By H. Kuhze, P Singer. – Oxford: Blackwell Publ. Ltd, 1999. – 600 p.

7. Brock L. The Least a Parent Can Do: Prenatal Genetic Testing and the Welcome to our children / L. Brock, M. D. Eidl //Ethics & Medicine. – 1997. – Vol. 13, №3. – P. 59 – 66.

8. Convention for Protection of Human Rights of the human Being with regard to the application of biology and medicine: Convention of Human Rights and Biomedicine. DIR/JUR 996/14, Strasburg, November 1996 (Перевод В.Н. Игнатьева).

9. Iglesias T. Hippocratic Medicine and the Teaching of Medical Ethics / T. Iglesias // Ethics & Medicine. – 1996. – Vol. 12, №1. – P. 4 – 9.

10. Harris J. Is there a coherent social conception of disability? / J. Harris //Journal of Medical Ethics. – 2000. – Vol. 26. – P. 95 – 100.

11. Kovalyova O. Medical Ethics / O. Kovalyova 2001. – Kharkiv, 128 p.

12. Leffel J. Engineering Life: Defining “Humanity” in A Postmodern Age / J. Leffel // Ethics & Medicine. – 1997. – Vol. 13, №3. – P. 67 – 71.

13. Operational Guidelines for Ethics Committees that Review Biomedical Research. - Geneva: WHO, 2000. – 31 P.

14. Responsible conduct with animals in research /Ed By L.A. Hart.-N.-Y.: Oxford Univ. Press, 1998. – 193 p.

15. Robert V. Veatch The basics of bioethics / V. Robert Veatch. – Kennedy Institute of Ethics Georgetown University : Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey. – 2003. – 205 p.

16. Thomas A. Mappes Biomedical Ethics / Thomas A. Mappes, David De Grazia. //Mc Graw Hill. – 2001. – 707p.

17. Vogel F., Motulsky A.G. Human Genetics: problems and approaches / F. Vogel, A. G. Motulsky. – 1997. – 851 p.

18. Zaporozhan V. M. Nooethics: as modern stage of development of bioethics. / V. M. Zaporozhan // LEADERSHIP. – N 1. – 2004. – P 14 – 17.
19. Zaporozhan V. M. Nooethics and Global Bioethics / V. M. Zaporozhan // 2nd International Congress [“EUROPEAN CITIZEN’S QUALITY OF LIFE E. C. Qua. L”], (GREECE. 2005). – P. 84 – 85.
20. Zaporozhan V. M. From Bioethics – to Nooethics / V. M. Zaporozhan: Varna, Scripta Scientifica Medica, 2008. – vol. 40 (1). – P. 7–12.

15. Інформаційні ресурси

<http://www.umsa.edu.ua/>

<http://epublications.marquette.edu>.

14. Форма підсумкового контролю успішності навчання відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних змістових модулів шляхом тестування.

15. Засоби діагностики успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми, застосовуються види стандартизованого контролю теоретичної підготовки (опитування, тестування, виконання індивідуальних завдань та ін.), контроль засвоєння практичних навичок.